

Грицаєнко Л.Л.*

ГЛОБАЛЬНА РЕФОРМА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ (НОВЕЛИ ЛІСАБОНСЬКОГО ДОГОВОРУ)

Останні десять років Європейський Союз знаходиться в стані пошуку оптимальних шляхів свого майбутнього розвитку, в зв'язку з його значним суб'єктивним розширенням, а також поглибленням інтеграційних процесів, що не могло не привернути увагу юридичної науки.

В 2009 році європейська спільнота чекає на завершення етапу ратифікації Лісабонського договору всіма державами-учасниками Євросоюзу, який вносить зміни до існуючих установчих договорів – Договору про Європейський Союз, що не змінить назву та Договору про заснування Європейського співтовариства, який називатиметься Договором про функціонування Європейського Союзу.

В Євросоюзі назріло кілька проблем, які потребують негайного вирішення, перш за все інституційного характеру. Основне завдання актуальної інституційної реформи – покращити організацію та функціонування системи інститутів, забезпечивши її ефективність, прозорість, ясність та демократизацію. Поряд з цими проблемами постало ще кілька глобальних питань: наділення Євросоюз юридичною персональністю; спрощення його структури; надання юридичної сили Хартії прав та свобод; уточнення компетенції Європейського Союзу та ряд інших.

Лісабонський договір є другою спробою глобального реформування Євросоюзу. Першою (невдалою), був Договір про запровадження Конституції для Європи. Можливо Європа була не готова до тих змін, що передбачалися Європейською Конституцією і, як слушно зазначив Ентін М. Л.: «Конституційний Договір випередив свій час»[1].

Одним з важливих нововведень Лісабонського договору, що пропонувалися ще Конституційним договором, є наділення Європейського Союзу юридичною персональністю, що нарешті положить край в правовій доктрині численним теоріям наявності чи відсутності міжнародної правосуб'єктності Європейського Союзу.

Інше досягнення Лісабонського договору – об'єднання трьох опор ЄС: Європейського Співтовариства, Спільної зовнішньої політики та політики безпеки, а також Співробітництва у сфері охорони порядку та правосуддя у кримінальних справах.

Стосовно інституційної реформи, то до основних новел Лісабонського договору можна віднести: розширення повноважень Європейського парламенту та запровадження «звичайної законодавчої ініціативи», що є свідченням демократизації Європейського Союзу; надання Європейській раді статусу інституту ЄС із запровадженням посади її президента, що забезпечуватиме стабільність політики ЄС; адаптування критеріїв «кваліфікованої більшості голосів» до кількості держав-учасниць ЄС, враховуючи їх відмінності демографічного, економічного характеру, що сприятиме підвищенню ефективності законодавчого процесу; змінюється процедура обрання голови Комісії та призначення її членів, підвищуючи при цьому роль Парламенту; скорочення кількості комісарів, що має

* здобувач кафедри порівняльного і європейського права Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: проф. Муравйов В.І.

завадити прогресивному розвитку бюрократії в ЄС та підвищить ефективність та дієвість інституційного механізму ЄС, хоча це положення стало однією з перепон в процесі ратифікації Лісабонського договору; запровадження посади Високого представника Союзу з зовнішніх зносин та політики безпеки, що матиме подвійний статус: він є одним з віце-президентів Комісії, крім того, головує під час засідань Ради з питань зовнішніх зносин.

З метою демократизації Європейського Союзу Лісабонський договір передбачає право законодавчої ініціативи громадян, відкритість роботи Ради ЄС під час прийняття нею рішень та голосування, також договір підвищує роль національних парламентів у функціонуванні Європейського Союзу.

Вперше в Лісабонському договорі передбачена можливість виходу з Євросоюзу держави-учасниці. Якщо ж держава, яка вийшла зі складу ЄС, забажає повернутися, їй доведеться подати заявку на вступ та відповідати критеріям, що висуваються до кандидатів в члени Євросоюзу.

Аналізуючи положення Лісабонського договору, можна зробити висновок, що він є важливим кроком в подальшому розвитку Європейського Союзу. В той же час слід зазначити, що цей новий договір зазнав певних складнощів під час його ратифікації. Ірландія – єдина країна, яка проводила референдум з цього питання, не ратифікувала Лісабонську угоду в червні 2008 р, 02.10.2009 року на повторному референдумі ірландці підтримали новий договір. Проведення повторного референдуму є домовленістю Європейської ради, яка збиралась в Брюсселі 11 та 12 грудня 2008 року, та Ірландії, оскільки «...Лісабонська угода необхідна розширеному Союзу для його ефективного та демократичного функціонування, в тому числі на міжнародній арені»[2].

Не дивлячись на те, що Лісабонський договір вирішує ряд нагальних проблем Євросоюзу, складається враження, що він все ж є лише проміжним етапом на шляху майбутнього глобального та комплексного реформування ЄС. Як зазначив Європейський парламент в своїй резолюції від 22 липня 2007 року, він має наміри після нових виборів в 2009 році ініціювати розробку нового конституційного договору для Європейського Союзу, а також закликає інші інститути ЄС надати свої пропозиції щодо залучення громадян Союзу знову до діалогу стосовно продовження конституційної процесу[3].

З огляду на це, можна зробити висновок про те, що Європейський Союз знаходиться ще в стані пошуку своєї оптимальної моделі розвитку.

Література

1. Энтин М.Л. Новое в соотношении сил между институтами ЕС [Электронный ресурс]/ М. Л. Энтин // Интернет-журнал «Вся Европа. ru». – 2007. – №2(8). – Режим доступа к журналу: <http://alleuropa.ru>
2. Conclusions de la présidence, Bruxelles, 11 et 12 décembre 2008. – http://www.eu2008.fr/.../Conseil_europeen_12-12-2001_Conclusions_FR.pdf
3. Résolution du Parlement européen du 11 juillet 2007 sur la convocation de la Conférence intergouvernementale: avis du Parlement européen. –<http://www.europarl.europa.eu/sides/get-Doc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2007-0328+0+DOC+XML+VO//FR>

Севостьянова Н.І.*

ПРАВО НА ІНДИВІДУАЛЬНУ ЗАЯВУ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ В СВІТЛІ ПРОБЛЕМИ ЙОГО ПЕРЕНАСИЧЕНОСТІ ЗВЕРНЕННЯМИ

Практика звернення до Європейського Суду з прав людини сьогодні стає все більш розповсюдженою. Згідно статистики Секретаріату Європейського Суду на 1 грудня 2008 року було зареєстровано 96 550 справ. З кожним роком кількість звернень в Суд зростає в середньому на 20%. При врахуванні таких темпів росту до 2010 року кількість заяв, які потребують розгляду перевищить 250 000 [1].

Згідно ст. 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод Суд може приймати заяви від будь-якої особи, неурядової організації або групи осіб, яка вважає себе потерпілим від допущеного однією з Високих Договірних Сторін порушення прав, викладених у Конвенції або протоколах до неї. І тому, велика кількість людей пише до Страсбургу без будь-якої юридичної підтримки та знань про таку категорію як прийнятність. Як результат приблизно 85% заяв, що надходять до Суду є очевидно неприйнятними, а 95% фактично такими визнаються. До них додаються повторні заяви, чи так звані «клони». До того ж Суд безперервно веде значний обсяг кореспонденції, яку не треба включати до категорії заяви [3].

Проблема перевантаженості Суду та великої кількості неприйнятних заяв витікає саме з права на індивідуальну заяву. В Європі 800 мільйонів громадян, кожен з яких може використати своє право на звернення безпосередньо до Суду. Більш того, важливим аспектом є те, що на сьогодні Суд не в достатній мірі виділяє різницю між просто комунікацією з Судом, та поняттям заяви до Суду. Більшість листів направлених до Суду рахуються як заяви, вони реєструються та зберігаються в архіві, а бланк заяви надсилається у відповідь [4]. Правило 47 Регламенту Суду (стосовно індивідуальної заяви) зазначає, що: «Датою прийняття заяви, як правило, вважається дата першого повідомлення від заявника, в якому було викладено, принаймні у стислій формі, предмет заяви. Проте, за наявності достатніх підстав Суд може вирішити, що датою прийняття заяви має вважатися інша дата. [2]»

На нашу думку, Суд не приділяє достатньої уваги цьому правилу і зазвичай, перше повідомлення не завжди навіть стисло описує предмет заяви, і як результат виникає переповненість Суду зареєстрованими справами. Проблема в тому, що більшість осіб, що звернулися до суду у формі листа ніколи у майбутньому не заповнять форму-заяву. І як результат, наприклад у 2004 році 10,452 «заяви» було виключено адміністративно, тому що протягом року не було отримано жодної подальшої інформації від заявника. Велика кількість часу витрачається на листування з можливими заявниками, які зазвичай надсилають матеріали частинами і змушують щоразу повертатися до тієї самої справи [5].

Ми рекомендуємо Суду зробити декілька кроків, які полегшать процедуру реєстрації та зроблять її більш ефективною:

- 1) Для реєстрації заява обов'язково повинна бути подана у письмовому вигляді;

*аспірант кафедри міжнародного права та міжнародних відносин Одеської національної юридичної академії
Науковий керівник: проф. Зелінська Н.А.